L. W. kr. 6891.

Aleg. XXVII.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie zakupna gruntu pod budowę gmachu na umieszczenie Wys. Sejmu i Wydziału krajowego.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu z dnia 5. Października 1874. powziął Wysoki Sejm uchwałę treści następującej:

„Podnosząc uchwałę swoję z dnia 14. Października 1869, a mianowicie ustęp jej orzeka-„jący iż ma być wybudowany gmach dla obrad Sejmu i pomieszczenia Wydziału krajowego, Sejm „poleca Wydziałowi krajowemu, żeby bezzwłocznie przystąpił do przygotowawczych czynności i przed-„łożył Sejmowi na następnej sesyi do uchwalenia umowę o grunt pod budowę, plany gmachu z ko-„sztorysami i plan finansowy, bacząc uważnie na to, że koszt budowy nie ma przechodzić sumy „zł. 500.000, i że w końcu budowa ta ma być w drodze przedsiębiorstwa wykonaną.“

Uchwała ta zapadła w pierwszej jej części na wniosek równobrzmiący Wydziału krajowego.

Stawiając ten wniosek Wydział krajowy a prawdopodobnie i Wys. Sejm uchwalając ten wniosek, wychodził z przypuszczenia, że przyszła sesya sejmowa odbędzie się, jak zwykle z końcem roku słonecznego, że zatem Wydział krajowy będzie miał dostateczny czas do przedsięwzięcia wszelkich powyższych czynności, a mianowicie także do rozpisania konkursu na plany i kosztorysy i do zbadania, zatem do czynności, która przynajmniej 6 do 8 miesięcy czasu potrzebuje.

Stało się wszelako inaczej, bo sesya sejmowa otwartą zostaje już na wiosnę, a tem samem odpada możność przedłożenia Wys. Izbie planów i kosztorysów i planu finansowania a Wydział kraj. ograniczyć się musi do przedłożenia Wys. Sejmowi tylko kwestyi nabycia gruntu pod budowę.

Ma wszelako ta okoliczność tę swoję dobrą stronę, że Wys. Sejm może przystąpić z większą swobodą do traktowania sprawy o grunt, niżby to było możliwem, gdyby Wydział kraj. umowę o grunt wraz z planami i kosztorysami i planem finansowym był przedłożył Wys. Sejmowi. W tym ostatnim wypadku bowiem byłaby Wys. Izba poniekąd zmuszoną przyjąć grunt przez Wydział krajowy upatrzony, ponieważ plany i kosztorysy byłyby były zastosowane do tego gruntu. W dzisiejszym stanie rzeczy ma Wys. Sejm zupełnie wolny wybór tak co do gruntu, jako i ceny, a tem samem

i Wydział krajowy uwolniony jest od odpowiedzialności, jaka by na nim była ciężyła, gdyby rozpisując konkurs na plany i kosztorysy musiał się był zdecydować na pewny grunt, a Wys. Sejm następnie wyboru jego nie zatwierdził.

I.

Otrzymawszy od Wys. Izby powyższe polecenie — pierwszą czynnością Wydziału krajowego było rozpatrzyć się w gruntach pod budowę gmachu sejmowego służyć mogących.

W tym względzie zdawało się Wydziałowi krajowemu iż plac tak zwany „Castrum“ tak co do jego położenia jakoteż co do objętości będzie najodpowiedniejszym.

A. Plac ten w środku miasta położony składa się wedle załączonego rysu **A**) z trzech części:

a) z części zwanej castrum, ciągnącej się wzdłuż ulicy technickiej, a graniczącej na wschód z ulicą teatralną, a na zachód z ulicą hetmańską. Część ta ma liczbę 35, jest własnością gminy miasta Lwowa i mieści przestrzeń po strąceniu dwóch sążni kwadratowych na rozszerzenie ulicy technickiej — sążni kwadratowych 532.

b) Z przytykającego do części pod a) opisanej gruntu o przestrzeni sążni kwadratowych 1050, stanowiącego własność funduszu szkół normalnych pozostającego w zarządzie Wydziału krajowego, nakoniec

c) z gruntu pod l. 34 i 329 położonego, przytykającego od północy do gruntu pod b) wzmiankowanego, od wschodu do ulicy teatralnej, od południa do gruntu stanowiącego własność funduszu religijnego. Część ta zawiera w sobie przestrzeni sążni kwadratowych 558.

Cały więc kompleks zawiera w sobie przestrzeni sążni kwadratowych 2,142. Nadto zwrócił Wydział krajowy swoję uwagę na pytanie, ile będzie potrzeba ubikacyi tak na umieszczenie Wys. Sejmu i Wydziału krajowego i przyszedł do przekonania, że:

a) gdy obecnie Wydział krajowy mieści się w dwóch kamienicach i 90 ubikacjach,

b) gdy to umieszczenie jest nadzwyczajnie ciasne, tak że z tego powodu traktujemy o przybranie dalszych ubikacyj,

c) gdy działalność Wydziału krajowego co raz więcej się rozszerza a nadto, gdyby Wydział krajowy objął administracyę funduszów indemnizacyjnych znaczne musiałoby nastąpić pomnożenie sił pracujących i ubikacyi potrzebnych,

d) gdy obecnie Wys. Sejm mieści się w sali i kilkunastu ubikacyach z wielką niewygodą, ubliżająca nawet poniekąd wysokiej godności tego ciała, — na umieszczenie Wys. Sejmu potrzeba będzie sali na 200 posłów i około 25 ubikacyi, zaś na umieszczenie Wydziału krajowego około 120 ubikacyi różnego rozmiaru — tak że gmach ten powinien mieścić w sobie salę dla Wys. Sejmu i między 140 do 150 ubikacyi.

Że przypuszczenie nasze nie jest wygórowane, owszem może za niskie, zechce się Wys. Izba przekonać z tej okoliczności, że wedle zasięgniętych w krótkiej drodze wiadomości, c. k. Namiestnictwo, które teraz przebudowaniu podpadnie, będzie na przestrzeni 2920 kw. sążni mieścić:

a)	dla Namiestnictwa ubikacyi	245
b)	dla Namiestnika ubikacyi	70
	Razem	315

Skoro więc sesya zeszłoroczna Wys. Sejmu zamkniętą została udaliśmy się niezwłocznie bo pismem z dnia 20. Października L. 17628 do gminy miasta Lwowa z wezwaniem o rokowania z nami względem odprzedania nam powyższych pod *a* i *c* opisanych gruntów. Gmina miasta Lwowa oświadczyła pismem z dnia 3. Lutego 1875 L. 36.077/1874 swoję gotowość do tej sprzedaży i wymieniła nam swoich delegatów.

B. Rezultat tych rokowań opisany jest w załączonym pod B) protokole z dnia 4. Marca 1875.

Wedle tego protokołu gmina miasta Lwowa obowiązuje się sprzedać funduszowi krajowemu do końca Czerwca r. b. powyższe swoje grunta, a to grnnt pod L. 35 po 125 zł. w. a. od sążnia kwadratowego, a grunt pod L. 34 i 329 po 75 zł. w. a. od sążnia kwadratowego, zatem przeciętnie po 100 zł, w. a. od sążnia.

A gdy pośród leżący grunt funduszu szkół normalnych nie mógłby być nabytym pod innemi jak temi samemi, co do ceny — warunkami, chociaż co do terminów spłaty, uzyskać by można łatwiejsze warunki, przeto cały kompleks ten kosztować by musiał:

a)	za grunt pod L. 35—532 sążni kwadr. po 125 . . .	66.500 zł.
b)	za grunt funduszu szkół normalnych 1050 kw. sążni po 100 zł. .	105.000 „
c)	za grunt pod LL. 34 i 329—558 sążni kw. po 75 zł. . .	41.850 „
	Razem cały kompleks	213.350 zł.

II.

Nie zadowolniliśmy się tylko zbadaniem powierzchownie gruntu. Mając na oku, iż prawie całe terytoryum Lwowskie mieści w większej lub mniejszej głębokości wodę, zarządziliśmy wiercenia głębokie, aby tym sposobem w przybliżeniu przynajmniej obliczyć można koszta fundamentowania.

Badania w tym względzie przez naszych inżynierów przedsięwzięte a złożone w rysunkach znajdujących się w aktach naszych wydały jak najniekorzystniejsze rezultaty co do powyższego kompleksu. — Świdrowano w czterech miejscach:

1. W pierwszem miejscu pokazała się woda dopiero na 5·02 metrów głębokości, a dostano się do niej przez pokłady gruzu ceglanego, przez ziemię z gruzem drobniejszym średniej twardości, przez ziemię czarną miekką, w której znajdują się jeszcze kawałki drobne cegły i przez pokład wapna z piaskiem zmięszanego. Pod wodą zaś znaleziono aż do głębokości 6 metrów od powierzchni piasek mokry z kawałkami twardemi piaskowca i kamyków wapiennych, miejscami zafarbowany iłem błękitnym.

2. W drugiem miejscu znaleziono wodę na 5·04 metrów głębokości, dostawszy się do niej przez warstwę gruzu ceglanego mocno zbitego, przez ziemię z gruzem średniej twardości i przez warstwę ziemi czarną, tłustą, miękką. Pod wodą znajduje się warstwa ziemi z piaskiem, następnie warstwa mokrego piasku ze zwirem, a nakoniec warstwa gliny białej średniej twardości, a dopiero w głębokości 9·80 metrów od powierzchni znajduje się glina biała mocno ściśnięta, bardzo twarda.

3. W trzeciem miejscu znaleziono wodę na 5 metrów głębokości od powierzchni, dostawszy się do niej przez warstwę gruzu ceglanego mocno zbitego, przez warstwę ziemi z gruzem, i przez warstwę piasku i ziemi z kamieniem zmięszanej — a pod wodą gęsty piasek z kamieniami.

4. W czwartem nakoniec miejscu natrafiono na wodę w głębokości 4·65 metrów, a pod wodą zastano aż do głębokości 6·70 metrów warstwę grubego szutru, kamienie i piasek i warstwę piasku z drobnym szutrem.

Te wiercenia wykazały więc, że na całej tej przestrzeni natrafia się na wodę dopiero w głębokości 5 około metrów, a na grnnt twardy dopiero w głębokości około 10 metrów czyli 5 sążni, licząc od powierzchni.

Wynika ztąd, że koszta fundamentowania byłyby na tym gruncie nadzwyczaj wysokie, albowiem należałoby bić pale do 3 sążni głębokie, a całą głębokość od rusztów na palach umieszczonych aż do powierzchni wody zabudować fundamentami, przez co ogromny kapitał musiałby być włożony w ziemię, nimby można przystąpić do stawiania gmachu samego.

Wobec tak fatalnego stanu rzeczy zwrócił się Wydział krajowy do właścicieli realności pod L. 717²/₄ przy ogrodzie jezuickim położonej, na której znajduje się tak zwany pałac i łazienki. Właścicielki tej realności W. Aniela z Sierakowskich Hubicka i W. Zofia z Wędrychowskich Szydłowska chętnie udzieliły Wydziałowi krajowemu pozwolenia do przedsięwzięcia wierceń na tym gruncie. Rezultat tych wierceń złożony jest w rysunku, który się znajduje w naszych aktach.

Wiercenia te przedsięwzięte w trzech miejscach, okazują, że woda znajduje się już na 0·80 do 1·70 metrów, a grunt twardy od 2·80 do 3·70 metrów od powierzchni ziemi licząc. Ten dużo korzystniejszy stan spowodował Wydział krajowy, iż przystąpił do rokowania z właścicielami o nabycie tej realności Nr. 717²/₄.

III.

C) Realność L. 717²/₄, której plan załączamy pod **C**) mieści w sobie przestrzeni 2714 sążni kwadratowych i dwa budynki jeden tak zwany pałac, w którym umieszczony jest zakład gimnastyczny Sokoła, drugi Łazienki.

D) Protokół **D**) dnia 13. Marca 1875 spisany z właścicielkami tej realności wykazuje, iż właścicielki stawiają dwa wnioski:

1. Albo zakupno tej całej realności z wszystkiemi superstruktami i inwentarzem ruchomym i nieruchomym po 52 zł. w. a. od sążnia kwadratowego czyli za S. 141.128 zł. w. a.

2. Albo wyłączenie od tej sprzedaży boków. przypierających z jednej strony do ulicy Majerowskiei, z drugiej strony do ulicy Mickiewicza (dawniej Exjezuickiej) każdego przynajmniej 12 sążni głębokości od ulicy Słowackiego. W takim wypadku obowiązują się właścicielki resztę sprzedać za 95.500 zł. w. a. co równa się cenie 50 zł. w. a. od sążnia, a jeżeliby Wydział krajowy chciał zatrzymać bok tej realności przypierający do ulicy Mickiewicza, winienby dopłacić do S. 95.500 zł. jeszcze kwotę 14.500 zł. w. a. Bliższe szczegóły tej sprzedaży zawiera załączony protokół.

IV.

Mając takie dwie oferty przed sobą sądził Wydział krajowy, iż powinien się postarać u znawców o przybliżone przynajmniej obrachowanie kosztów fundamentowania, ażeby na podstawie takiego obliczenia i na podstawie ceny gruntów przyjść do decyzyi, który grunt należy W. Sejmowi do zakupienia zalecić. Bo jasną jest rzeczą, że to tylko wypadnie zalecić, co z mniejszym połączone jest kosztem.

Zwołaliśmy tedy ankietę architektów i powołaliśmy do niej Wnych Księżarskiego Feliksa, c. k. Radcę budownictwa, Zachariasiewicza c. k. profesora budownictwa przy c. k. akademji technicznej we Lwowie, Wierzbickiego Ludwika, Nadinżyniera kolei Lwowsko-Czerniowiecko-Jaskiej.

Sąd przez tych znawców wydany zawarty jest w protokole, który wraz z subalegatem
E) załączamy pod **E**)

Z tego zdania wynika, że fundamentowanie jednej i tej samej przestrzeni kosztowałoby w przybliżeniu:

2. Na kompleksie tak zwanem plac Castrum . . .	177.525 zł.
2. Na realności 717²/₄	45.000 „

A gdy doliczymy do tych kosztów cenę kupna pokazuje się, że koszta nabycia gruntu i fundamentowania wynosiłyby

1. Przy placu Castrum:
   a) fundamentowanie 177.525 zł.
   b) cena kupna 213.350 „
   Razem . . . . . 390.875 zł.

2. Zaś przy realności Nr. $717^2/_4$:

a) fundamentowanie 45.000 zł.

b) cena kupna 141.128 „

Razem . . . . . 186.128 zł.

Czyli: *Że koszta fundamentowania i nabycia realności pod L. $717^2/_4$ chociaż o 572 sążni kwadratowych większej od placu tak zwanego Castrum wynosić będą przy tej sposobności o 204.747 zł. mniej niż przy placu tak zwanym Castrum.*

Dysproporcya ta wzrosłaby jeszcze, jeżelibyśmy nabyli środek tylko tej realności Nr. $717^2/_4$ zza 95.500 zł. bo wtenczas bowiem różnica na korzyść realności Nr. $717^2/_4$ wynosiłaby 250.375 zł.

V.

Jeżeli już ta ogromna różnica w cenie kupna i w kosztach fundamentowania przemawia za nabyciem realności pod L. $717^2/_4$, to należy jeszcze uwzględnić następujące okoliczności:

1. Wedle zdania znawców był plac tak zwany Castrum dawniej zabudowany.

Po rozebraniu dawnych budynków pozostały w ziemi niezawodnie jeszcze szczątki fundamentów, doły zaś, jakie utworzyły się po rozebraniu budynków, wypełniono nasypem różnego rodzaju, mieszczącym w sobie wiele części organicznych. Nasyp ten na powierzchni wprawdzie już zwietrzał, wewnątrz jednak odbywa się niezawodnie jeszcze dalszy proces rozkładu, wskutek czego grunt ten jest niezdrowy. Chcąc więc na gruncie tym budować, musianoby nietylko szczątki dawnych fundamentów wydobyć, lecz nadto cały nasyp przynajmniej do głębokości podłogi piwnic wybrać i wydalić a natomiast nowy nasyp bez przymieszki części organicznych sprowadzić.

2. Wedle oświadczeń tych samych znawców, prowadzi przez plac Castrum kanał miejski w kierunku ukośnym od ulicy teatralnej ku ulicy hetmańskiej, który musianoby na czas budowy rozebrać a następnie na nowo odbudować.

3. Plac Castrum otoczony jest ulicami wązkiemi, budynek zatem nie miałby odpowiedniego światła, dojazd byłby bardzo utrudniony, front zbyt długi i do architektonicznego rozwiązania z powodu kosztów trudny.

4. Jest ten plac według zdania tych samych znawców pod budowę zamierzonego gmachu za mały. Jakkolwiek bowiem wymagana ilość ubikacyi na takowym dałaby się pomieścić, to jednakowoż te ubikacye dla braku dostatecznej przestrzeni nie miałyby odpowiedniego światła, podczas gdy dostateczna przestrzeń pod budowę, dając możność odpowiedniego spożytkowania światła, pozwala zarazem budować z większą ekonomią, bo ułatwia zastosowanie podwójnych traktów i t. p.

5, O wiele korzystniejsze warunki przedstawia wedle zdania znawców realność pod L. $717^2/_4$. W tej realności stan wody jest dużo wyższy, jednak założenie fundamentów na cemencie i znaczny ciężar budynku nie dopuściłby wciskania się wody do piwnic, których zresztą budynek stosownie do swego przeznaczenia nie wiele potrzebowałby, nadto:

6. Realność Nr. $717^2/_4$ położona jest w najpiękniejszej części miasta w tej mianowicie, w której najwięcej nowych powstaje budynków, w części zdrowej a i najpiękniejszej, bo naprzeciw ogrodu pojezuickiego.

Wydział krajowy nie waha się więc polecić Wysokiej Izbie zgodnie z zdaniem znawców realność pod L. $717^2/_4$ do zakupienia pod budowę gmachu sejmowego.

VI.

Przystępujemy obecnie do kwestyi, czyli zakupić całą realność za S. 141.128 zł. w. a. czyli tylko środkową jej część za sumę 95.500 zł. w. a.

Panowie znawcy są zdania, że należy nabyć całą realność pod L. 717²/₄ a do niej dołączyć jeszcze część przytykającej realności P. Brykczyńskiego aby zostawić architektom zupełną wolność dysponowania całym gruntem przy sporządzaniu planów. Tym sposobem uzyskałoby się cztery fronty, a nadto możnaby części zbędne odprzedać przynajmniej za podwójną cenę, albowiem spodziewać się można, iż skoro tylko budowa zdecydowaną będzie, grunta w tej okolicy znacznie na wartości uzyskają. Znawcy są wszelako zdania, że nie należałoby nic odprzedawać, ponieważ gmach stracićby mógł na odpowiedniem otoczeniu.

Wydział krajowy podziela tylko czasowo zdanie PP. znawców, którzy ze stanowiska swojego jako architekci więcej mają na oku piękność, okazałość budynku i jego otoczenia, niż względy finansowe, gdy tymczasem w zakres zadania Wydziału krajowego wchodzi i strona finansowa, na którą zważać musi ze szczególną bacznością.

Owóż godząc obydwa względy przyszedł Wydział krajowy do przekonania, iż należy nabyć całą realność pod L. 717²/₄ położoną, a dopiero te jej części odprzedać, któreby po przyjęciu planów budowy przez Wysoki Sejm okazały się jako zbędne. Zakupno zaś tylko środka, a to za sumę 95.500 zł. w. a. mógłby Wydział krajowy tylko w tym wypadku zalecić, jeżeliby Wys. Sejm w żaden sposób na zakupienie całej realności przystać nie chciał, w którym to razie wszelako musiałby Wydział krajowy prosić o pozwolenie zakupienia odpowiedniej części z przytykającej realności P. Brykczyńskiego. Powody są następujące:

1. Cena realności po 52 zł. w. a. od sążnia jest według zdania znawców nie przesadzoną a nawet umiarkowaną.

2. Jeżeli nabędziemy całą realność nie potrzebujemy nabywać części realności P. Brykczyńskiego, bo 30 sążni głębokości wystarczy aż nadto na zajazd kryty, na obszerny westibul i salę sejmową, a ubikacye dla Wys. Sejmu i Wydziału krajowego będą się mogły ciągnąć po bokach i skrzydłach, gdy tymczasem jeżelibyśmy ograniczyli się tylko na środek — potrzeba będzie koniecznie czwartego frontu, aby pomieścić wszystkie potrzebne ubikacye.

3. Jeżelibyśmy dziś nabyli tylko środkową część mielibyśmy trzy fronty, główny od ulicy Słowackiego, a dwa boczne przez to, iż po kazdej stronie dla uzyskania światła i bocznych bram, musielibyśmy zostawić wolną przestrzeń na szerokość 5 do 6 sążni. W takim zaś razie właściciele bocznych części obróciliby fronty swoje, jeden do ulicy Majerowskiej, drugi do ulicy Mickiewicza, przez co samo widok na tylne fronty tych domów ze wszystkimi gankami, z całem gospodarstwem wewnętrznem mieszkańców i z wszelkiemi tylnym frontom tylko właściwemi ubikacyami przypadłby w udziale bocznym frontom gmachu sejmowego. Zdaje nam się, że samowolne stworzenie sobie takiej sytuacyi nie jest do życzenia, tem mniej, ileże według naszego i pp. znawców zdania późniejsze odprzedanie zbędnych części przy ulicy Majerowskiej i przy ulicy Mickiewicza — większe przyniesie nam korzyści, a mianowicie, oprócz wyższej ceny i te, że możnaby sobie od późniejszych nabywców zbędnych części wymówić taki sposób budowy, iżby gmach sejmowy miał odpowiednie otoczenie.

4. Jeżeli porównamy koszt ceny kupna całej realności wraz z procentem od pozostających rat i z należytością rządową, z wydatkiem na tych samych tytułach opartym, przy nabyciu tylko środkowej części, to okazuje się, że różnica wynosi przy nabyciu całej realności o 50.363 zł. więcej wydatku.

Natomiast zatrzymujemy około 810 sążni gruntu do dyspozycyi, gruntu położonego z jednej strony przy ulicach Majerowskiej, Kościuszki i Słowackiego, z drugiej strony przy ulicach Mickiewicza i Słowackiego. Sprzedając ten grunt tylko po 62 zł. od sążnia, już nam się cały nakład wróci, a zyskamy przytem wolną dyspozycyę przy budowie, możność żądania od nabywców takiej architektury, któraby nie szpeciła gmachu sejmowego i prawdopodobną możność zysku przy sprzedaży tych zbędnych części.

5. Zachodzi nadto obawa, iż przy użyciu tylko środkowej części tej realności wypadnie nam się wzbijać zbyt w górę, przezco estetyczna strona gmachu a tem samem powaga stylu mogłaby ucierpieć.

W końcu musimy dla wyjaśnienia jeszcze zauważać, iż wedle zdania znawców superstrukta wraz z inwentarzem ruchomym o tyle mają wartość, o ile pokryją koszta demolowania.

Z tych tedy powodów Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Upoważnia się Wydział krajowy do kupienia na rzecz funduszu krajowego całej realności we Lwowie pod L. 717 $^{2}/_{4}$ położonej wraz z superstruktami i inwentarzem ruchomym i nieruchomym za cenę i pod warunkami zawartemi w protokole spisanym dnia 13. Marca 1875 z właścicielkami tej realności W. Anielą z Sierakowskich Hubicką i W. Zofią z Wędrychowskich Szydłowską.

W celu wypłacenia pierwszej raty ceny kupna w S. 47.042 złr. 67 ct. w. a. i procentu po 6 od sta za rok od pozostającej reszty ceny kupna i taksy od przeniesienia własności — otwiera się Wydziałowi na rok 1875 zadatkowy kredyt w S. 58.863 zł. w. a. Pozostałe dwie raty ceny kupna mają być umieszczone w budżecie funduszu krajowego, a to na rok 1876 w S. 47.042 zł. 67 ct. z 6 $^{0}/_{0}$ od pozostałej trzeciej raty włącznej kwocie 49.866 zł. w. a.; a na rok 1877 w S. 47.042 zł. 66 ct.

Jeżeliby zaś W. Sejm nie przychylił się do powyższego przez Wydział krajowy na podstawie własnego przekonania i zdania znawców — postawionego wniosku i zamierzał ograniczyć się tylko na nabyciu środkowej części tej realności, natenczas Wydział krajowy prosi o upoważnienie do nabycia tej środkowej tylko części za sumę 95.500 zł. w. a. i pod warunkami zawartemi w protokole spisanym dnia 13 Marca 1875 z W. Anielą z Sierakowskich Hubicką i W. Zofią z Wędrychowskich Szydłowską, a oraz o upoważnienie do nabycia od właściciela przyległej realności wzdłuż ulicy Kościuszki ciągnącej się, któraby dla koniecznego zagłębienia realności Nr. 717 $^{2}/_{4}$ potrzebną okazała się.

Niemniej raczy Wysoki Sejm użyczyć Wydziałowi krajowemu na rok 1875 w celu spłacenia pierwszej połowy ceny kupna, procentu od drugiej połowy i zapłacenia należytości od przeniesienia własności dodatkowego kredytu w S. 57.659 zł. w. a. zaś na budżecie roku 1876 umieścić drugą połowę ceny kupna w S. 47.750 zł. w. a.

Lwów dnia 23. Marca 1875.

Przewodniczący i sprawozdawca:

Oktaw Pietruski w. r.

Plan
spalonego Teatru i placu Castrum.

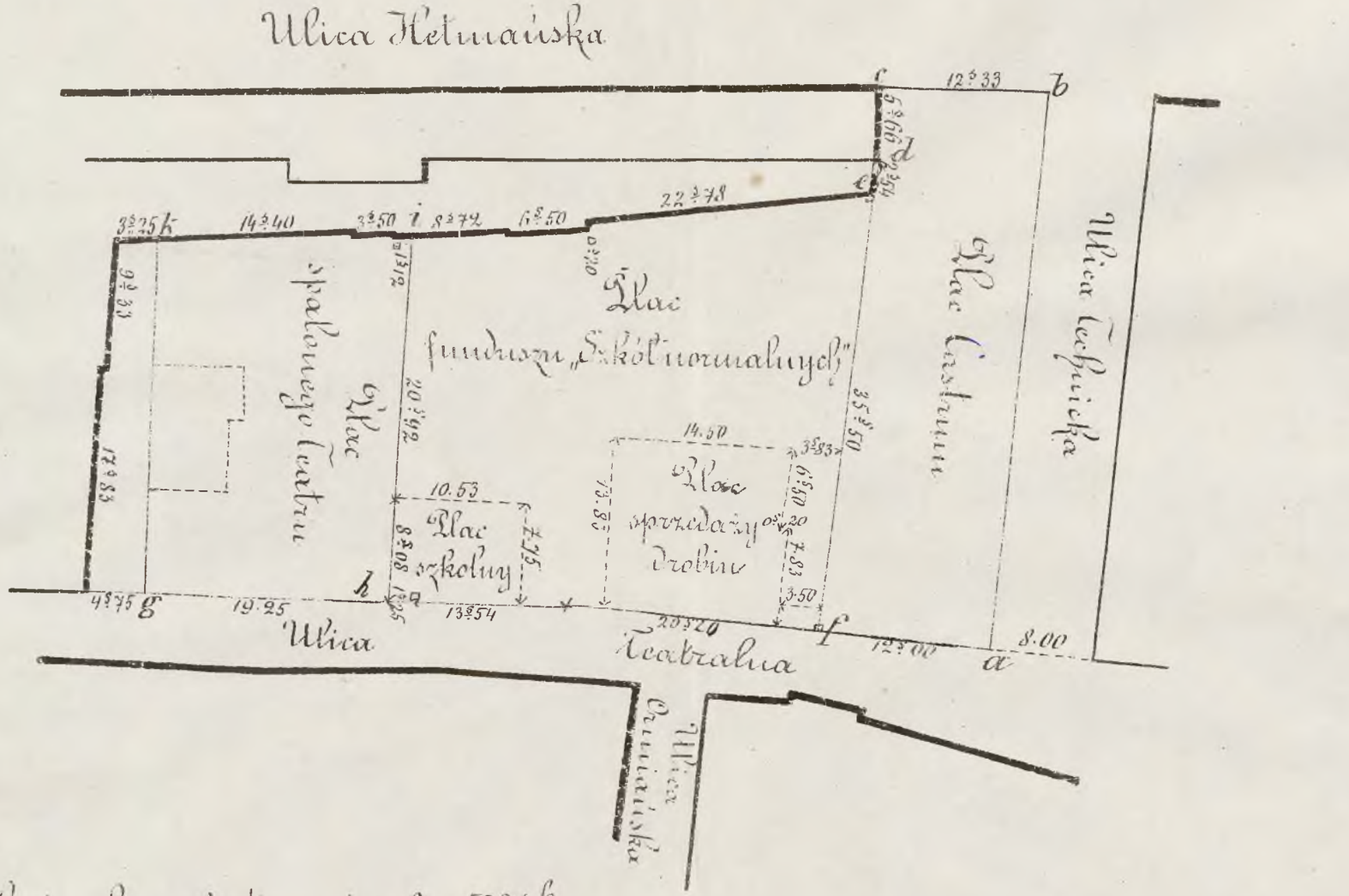

Powierzchnia placu „Castrum" a,b,c,f. = 539 s.k.
" " " " fundacyi Szkół normalnych" . . . . . h,i,e,f. = 1.050 " "
Powierzchnia spalonego Teatru g,k,i,h. = 558
Razem 2.140 s.k.

Do L. 6891/75.

Aleg. B.

Protokół

Spisany d. 4. Marca 1875. w departamencie III. Wydziału krajowego w przedmiocie kupna a względnie sprzedaży gruntów miejskich położonych na tak zwanym placu Castrum, pod zamierzoną budowę gmachu na pomieszczenie Sejmu i Wydziału krajowego.

Obecni:

Imieniem Wydziału krajowego:

JW. Oktaw Pietruski,
Zastępca prezesa Wydziału krajowego.

Prowadzący pióro:
Apolinary Kopertyński;
Sekretarz Wydziału krajowego.

Imieniem reprezentacji m. Lwowa.

Wny. Wacław Dąbrowski,
„ Dr. Władysław Majewski,
„ Jan Stromenger, jako członkowie specjalnej komisji wybranej z łona Reprezentacji gm. miasta Lwowa tudzież:
Wny Juljan Krechowiecki,
Wiceprezydent Magistratu,
Wny Dr. Juljusz Popiel,
Syndyk miejski.
Wny Juljusz Hochberger,
Dyrektor miejskiego urzędu budowniczego.

W skutek wezwania Wydziału krajowego z d. 20. Października 1874. l. 17628. oświadczyła Reprezentacja gminy m. Lwowa uchwałą z 28. Stycznia 1875. l. 20, iż w zasadzie skłonną jest do sprzedania gruntów miejskich „plac Castrum“ i spalonego teatru funduszowi krajowemu na cele zamierzonej budowy gmachu na pomieszczenie Sejmu i Wydziału krajowego i poruczyła traktowanie bliższe w tej sprawie specyalnej komisyi złożonej z wyżej wymienionych P. T. członków Rady miejskiej i urzędników miejskich, zaś Wydział krajowy delegował do rokowań w tym przedmiocie członka swojego Wgo. Oktawa Pietruskiego.

Reprezentanci gminy m. Lwowa oświadczają co następuje:

1) Gmina m. Lwowa obowiązuje się sprzedać Wydziałowi krajowemu na rzecz funduszu krajowego place pod budowle a mianowicie t. z. „plac Castrum“ położony pod l. 35. w śródmieściu tudzież plac „spalonego teatru“ pod l. kons. 34 i 329 w śródmieściu pod następującemi warunkami:

a) Ze sprzedaży wyłącza się część placu Castrum potrzebna do rozszerzenia ulicy technickiej do normalnej szerokości ośmiu sążni wiedeńskich, mierząc od szeregu przeciwległych budynków l. 356 m. (dom Tomanka) i 359 m. (dom Kirschnera).

b) Jako cenę kupna gruntu zwanego plac Castrum l. 35 przyjmuje się po sto dwadzieścia i pięć (125) złr. za sążeń kwadratowy miary wiedeńskiej powierzchni, zaś po siedmdziesiąt i pięć (75) złr. za takiż sążeń gruntu spalonego teatru l. 34 i 329.

Całą cenę kupna jak takowa według powyższych cen jednostkowych po dokładnem zmierzeniu przestrzeni będzie obliczoną, otrzyma gm. m. Lwowa w trzech równych rocznych ratach z góry licząc od 1. Stycznia 1876 wraz z prowizją po 6 pr. od niespłaconych jeszcze rat.

c) Gmina m. Lwowa sprzedaje powyższe grunta tylko pod budowę gmachu na pomieszczenie Sejmu i Wydziału krajowego. Gdyby więc po zakupieniu placu Wys. Sejm odstąpił od zamiaru budowania takiego gmachu, gm. m. Lwowa będzie miała prawo (lecz nie obowiązek) odkupienia gruntów sprzedanych funduszowi krajowemu, po tej samej cenie za jaką takowe sprzedane zostały.

Do wykonania tego prawa t. j. do spisania kontraktu względem odkupienia wspomnionych gruntów od funduszu krajowego, będzie gm. m. Lwowa obowiązaną przystąpić najdalej w trzy miesiące od dnia, w którym otrzyma zawezwanie ku temu od Wydziału krajowego, inaczej bowiem prawo to uważane będzie za zgasłe.

d) Co do placu spalonego teatru Nr. 34 i 329 zastrzega się nadto, że gdyby tenże w całości lub części pod budowę gmachu sejmowego nie został użyty, i gdyby gmach pomieniony od strony tegoż placu niepotrzebował światła, a pozostała część placu na cele gm. m. Lwowa dała się wyzyskać, t. j. w takim razie, gdyby z gruntu tego pozostała część, któraby przez całą głębokość gruntu mieściła w sobie co najmniej 15 sążni szerokości, mierząc od węgła przylegającego budynku dekastralnego, natedy gmina m. Lwowa będzie miała obowiązek odkupić tę część gruntu po tej samej cenie za jaką takowa Wydziałowi krajowemu została sprzedaną.

Gdyby zaś pozostała część gruntu tego wynosiła mniej aniżeli przestrzeń właśnie określona, natedy służy gminie prawo (lecz nie obowiązek) odkupienia tej pozostałej części po tej samej cenie, za jaką takowa sprzedaną została.

Do wykonania tego prawa t. j. do spisania kontraktu względem odkupienia takiej pozostałej części od funduszu krajowego, będzie gm. m. Lwowa obowiązaną przystąpić najdalej w trzy miesiące od dnia, w którym otrzyma zawezwanie ku temu od Wydziału krajowego, inaczej bowiem prawo to uważane będzie za zgasłe.

e) Obok budynku mieszczącego w sobie archiwum map znajduje się w murze granicznym od strony północno-zachodniej brama prowadząca z podwórza archiwum map na część miejską placu Castrum, jednak skarb państwa, którego własnością jest wspomniany budynek „Archiwum map“ nie posiada prawa zajazdu w tem miejscu.

Na wypadek jednak, gdyby skarb państwa pomimo tego chciał sobie rościć właśnie wspomniane prawo zajazdu, będzie gm. m. Lwowa obowiązaną, dać Wydziałowi krajowemu zupełną ewikcję co do takiej pretensji skarbu państwa, ażeby z tej przyczyny budowa na żadne przeszkody nie natrafiła.

2. Oświadczenie niniejsze stanowić ma podstawę do zawarcia formalnego kontraktu kupna i sprzedaży, który to kontrakt obowiązaną będzie gm. m. Lwowa zawrzeć, jeżeli Wydział krajowy zgłosi się w tej mierze przed upływem miesiąca Czerwca 1875. Gdyby Wydział krajowy przed końcem Czerwca 1875 r. do zawarcia formalnego kontraktu nie zgłosił się, natedy, niniejsze oświadczenie traci wszelką moc obowiązującą gminę. Gminę m. Lwowa obowiązywać będzie niniejsze oświadczenie od zatwierdzenia takowego przez Reprezentację gminy w sposób statutem wskazany.

Zatwierdzenie takie obowiązana będzie gmina m. Lwowa wręczyć Wydziałowi krajowemu przed końcem miesiąca Marca r. b.

Reprezentanci gminy m. Lwowa podają w końcu do protokołu niniejszego następujące zastrzeżenie:

Na wypadek gdyby Wydział krajowy nabył pod budowę gmachu dla Sejmu i Wydziału krajowego grunt pośrodku dwóch powyższych gruntów miejskich leżący, który wolą Monarchy wraz z budynkiem klasztornym w r. 1848 spalonym, szkole wzorowej lwowskiej nadany został, zastrzegamy dla Reprezentacji m. Lwowa prawo, w razie, jeżeli dwie wzorowe szkoły dotychczas przez c. k. Rząd utrzymywane, przeistoczone zostaną w szkoły ludowe etatowe i gm. m. Lwowa z obowiązkiem ich pomieszczenia i utrzymania oddane będą — domagać się z funduszu szkolnego krajowego, jako funduszu normalnego wydania ceny kupna za pomieniony grunt spalonej szkoły wzorowej lwowskiej, pośrodku dwóch powyższych gruntów miejskich leżący, przez Wydział krajowy spłacić się mającej, a to celem nabycia, z tej ceny kupna innego stosownego gruntu pod szkołę ludową dla Śródmieścia i wybudowania odpowiedniego budynku szkolnego.

Według aktu detaksacyjnego z 1. Lipca 1795 i kontraktu zawartego między gminą miasta Lwowa a Franciszkiem Henrykiem Bullą d. 26. Lipca 1801 obejmował plac spalonego teatru $607^1/_2$ sążni kwadratowych przestrzeni. W skutek rozgraniczenia uskutecznionego przez Wys. Rząd według protokołu z d. 6. Września 1853 przyłączoną została część wspomnianego placu (a mianowicie z parceli katastralnej Nr. 76) do gruntów należących obecnie do funduszu szkół ludowych. Gmina miasta Lwowa zastrzega więc sobie prawo rewindykowania również tej z placu spalonego teatru wyłączonej części gruntu, a względnie odpowiedniej części ceny kupna, jakąby fundusz krajowy zapłacił funduszowi szkół ludowych.

Na tem zakończono i spisano niniejszy protokół w dwóch egzemplarzach.

D. j. w.

Za Wydział krajowy:
Oktaw Pietruski w. r.
Apolinary Kopertyński w. r.

Dr. *Majewski* w. r.
Jan Stromenger w. r.
Wacław Dąbrowski w. r.
J. Krechowiecki w. r.
Dr. *Juljusz Popiel* syndyk miejski w. r.
Hochberger w. r.

Plan

realności położonych we Lwowie przy Ulicy Słowac-kiego pod l. d. 8, i przy Ulicy Majerowskiej pod l. d. 11.

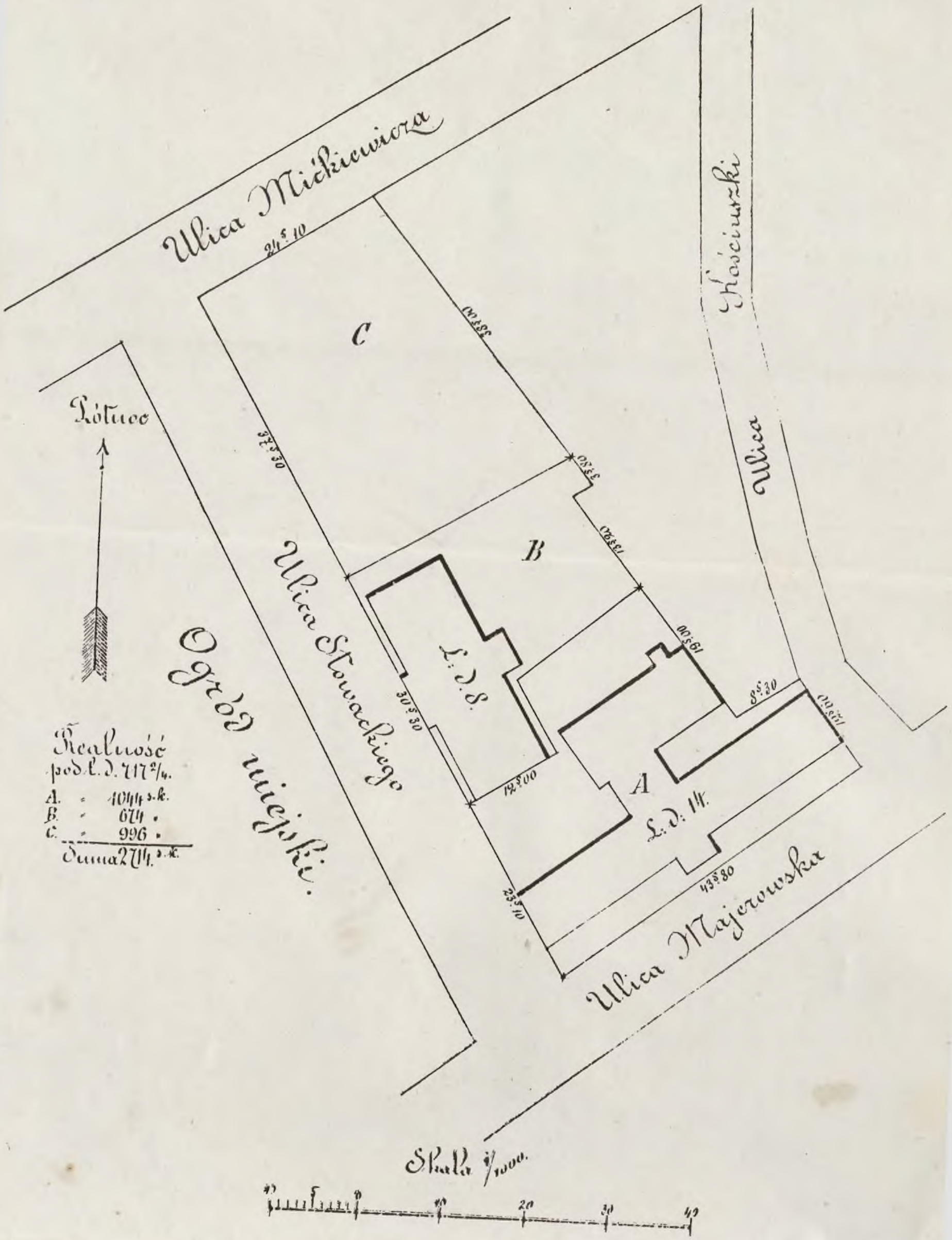

Do L. 6891/75.

Alegat D.

Protokół

spisany dnia 13. Marca 1875 w sprawie kupna a względnie sprzedaży realności „Sokoła“ pod l. 717²/₄ pod zamierzoną budowę gmachu na pomieszczenie Sejmu i Wydziału kraj.

Obecni:

Imieniem Wydziału krajowego:
J. W. Władysław hr. Badeni
„ Oktaw Pietruski
Członkowie Wydziału krajowego

Imieniem właścicieli realności 717²/₄ W. Karol Hubicki jako wykazany pełnomocnictwem z dnia 2 Marca 1875 pełnomocnik Wnej Anieli z Sierakowskich Hubickiej, i Wna Zofia z Wędrychowskich Szydłowska.

Prowadzący pióro Apolinary Kopertyński, Sekretarz Wydziału krajowego.

Zawezwane przez Wydział krajowy właścicielki powyższej realności a to W. Zofia z Wędrychowskich Szydłowska osobiście zaś W. Aniela z Sierakowskich Hubicka przez wykazanego specyalnego pełnomocnika swego W. Karola Hubickiego oświadczają:

1. Właściciele realności pdd l. 717²/₄ położonej a wynoszącej 2.714 sążni kwadratowych obowiązują się sprzedać Wydziałowi krajowemu imieniem funduszu krajowego tę realność wraz z superstructami, inwentarzem ruchomym i nieruchomym pod następującemi warunkami:

a) Ponieważ ta realność wynosi 2.714 sążni kwadratowych przeto rachując po 52 zł. za sążeń kwadratowy stanowią sprzedający cenę kupna na 141.128 złr. wyraźnie sto czterdzieści i jeden tysięcy, sto dwadzieścia i ośm złr. w. a. przytem oświadczają, iż w razie przyjścia do skutku kontraktu kupna i sprzedaży, odstępują fuuduszowi krajowemu bezpłatnie prawo do ośmdziesięciu dziewięciu (89) sążni kwadratowych, których im gmina miasta Lwowa wbrew kontraktowi z dnia 11. Lutego 1855 r. dotychczas nie oddała.

b) Gdyby Wydział krajowy nie potrzebował całej realności, natenczas właściciele obowiązują się zatrzymać z całego kompleksu dla siebie przestrzenie a to: jednę graniczącą od strony wschodniej z ulicą Kościuszki, od strony południowej z ulicą Majerowską a od strony zachodniej z ulicą Słowackiego, zaś drugą przestrzeń graniczącą od strony północnej z ulicą Mickiewicza a od strony zachodniej z ulicą Słowackiego, wszakże z warunkiem, aby tak jedna jak druga przestrzeń mierzyły od ulicy Słowackiego przynajmniej po dwanaście (12) sążni frontu.

c) Jeżeliby Wydział krajowy odstąpił obie w punkcie pod *b*) opisane przestrzenie, natenczas właściciele całej tej realności obowiązują się sprzedać resztę za sumę dziewięćdziesięciu pięciu tysięcy pięciuset (95.500) złotych w. a. Jeżeliby zaś Wydział krajowy przestrzeń w punkcie *b*. na drugiem miejscu wymienioną chciał zatrzymać, natenczas dopłaci do sumy 95.500 zł, jeszcze sumę 14 500 zł. t j. czternaście tysięcy pięćset złr. w. a.

d) W każdym razie wolno będzie Wydziałowi krajowemu wypłacić cenę kupna albo od razu przy podpisaniu kontraktu, albo jeżeli kupi całą realność, w trzech równych po sobie następujących rocznych ratach, z których pierwsza przypadnie do zapłacenia przy podpisaniu kontraktu; w razie zaś kupienia nie całej realności, w dwóch rocznych po sobie następujących ratach, z których pierwsza przypadnie do zapłacenia przy podpisie kontraktu. Od reszty niespłaconej ma się opłacać po 6% (sześć) rocznie z góry.

e) Fizyczne posiadanie odbierze Wydział krajowy przy podpisaniu kontraktu i wolno mu będzie przystąpić zaraz do zburzenia superstructów i fundamentów. Jeżeliby zaś Wydział krajowy nie kupował przestrzeni w punkcie *b*. pierwej wyrażonej, natenczas właściciele pozostaną jeszcze w posiadaniu przyległego do łazienek budynku, o ile tenże na gruncie przez Wydział krajowy nabytym stoi, a to do końca marca 187-szóstego roku, do którego to terminu winien być ten budynek z fundamentami przez właścicieli ich kosztem zburzony. Wszakże w takim razie przypadną znajdujące się w budynku ruchomości na własność sprzedającym;

Termin powyższy przedłuży Wydział krajowy do końca roku od podpisania kontraktu, jeżeliby w razie własnego uznania, gruntu tego w czasie od 1. kwietnia 1876 r. do końca roku od podpisania kontraktu niepotrzebował.

f) Właściciele obowiązują się oddać kupioną realność, czy to całą czy częściowo (ustępy *a*, *b*, *c*) przy podpisaniu kontraktu, wolną od wszystkich ciężarów, wyjąwszy długu galicyjskiej kasy oszczędności, który to dług Wydział krajowy, z części na Wną Zofję z Wędrychowskich Szydłowską przypadającej spłaci — a to z pierwszych pieniędzy, jakie Wnej Zofji z Wędrychowskich Szydłowskiej z ceny kupna jej połowy przypadną.

g) Wypłata ceny kupna ma nastąpić w jednej połowie do rąk Wnej Anieli z Sierakowskich Hubickiej; w drugiej zaś połowie do rąk Wnej Zofji z Wędrychowskich Szydłowskiej lub do rąk ich prawonabywców, wszakże z zastrzeżeniem co do Wnej Zofji z Wędrychowskich Szydłowskiej postanowienia ustępu *f*.

h) Ponieważ tradycya niesie, iż na tej realności, a głównie w starym pałacu skarby są ukryte, przeto WW. sprzedający warują sobie prawo do połowy tej części skarbu, jakaby wedle ustaw na właściciela gruntu przypadła.

i) Koszta przeniesienia własności bierze fundusz krajowy na siebie.

k) Podatki wszelkie aż do oddania fizycznego posiadania winni opłacić sprzedający.

2. Właściciele obowiązują się zawrzeć z Wydziałem krajowym imieniem funduszu krajowego na podstawie tych głównych warunków formalny kontrakt kupna i sprzedaży, jeżeli Wydział krajowy najdalej do końca czerwca 1875 r. z tej oferty zrobi użytek, i winni będą zapłacić karę konwencyonalną dwudziestu tysięcy (20 000) złr. w. a jeżeliby z jakiej bądź przyczyny mimo wezwania Wydziału krajowego do spisania tego formalnego kontraktu kupna i sprzedaży nie przystąpili.

We Lwowie dnia 13. marca 1875.

Zofia z Wędrychowskich Szydłowska m. p.
Karol Hubicki, w. r. jako pełnomocnik żony swojej *Anieli z Sierakowskich Hubickiej.*
Na tem zakończono i spisano niniejszy protokół.

D. j. w.

Władysław hr. *Badeni* w. r.
członek Wydziału krajowego.

Oktaw Pietruski w. r.
członek Wydziału krajowego.

Apolinary Kopertyński w. r. Sekretarz Wydziału krajowego.

Do L. 6891/75.

Aleg. E.

Protokół

spisany dnia 11. Marca 1875. w przedmiocie zbadania kosztów, jabichby w przybliżeniu wymagało założenie fundamentów pod zamierzoną budowę gmachu na pomieszczenie Sejmu i Wydziału krajowego: *a*) na t. z. placu Castrum, *b*) na gruncie realności pod L. 717²/₄ gdzie obecnie mieści się Towarzystwo „Sokół".

Obecni:

Imieniem Wydziału krajowego:

JWny Oktaw Pietruski
Zastępca Prezesa Wydziału krajowego.

Biegli w sztuce P. T. Panowie

Wny Feliks Księżarski, kawaler c. k. ord. Fr. Józefa c. k. Nadinżynier.

Wny Ludwik Wierzbicki, Nadinżynier koleji żelaznej Lwowsko-Czern.-Jasskiej.

Wny Julian Zachariewicz c. k. Profesor budownictwa przy c. k. akadem. tecbnicz.

Wny Józef Kajetan Janowski, budowniczy cywilny.

Prowadzący pióro:
Apolinary Kopertyński, Sekretarz Wydziału krajowego.

Zagajając posiedzenie Wny Pietruski przedstawił zebranym przedmiot obrad, przytaczając uchwałę Wysokiego Sejmu z 5. Października 1874. powziętą w sprawie budowy gmachu dla obrad Sejmu i na pomieszczenie Wydziału krajowego, tudzież warunki, w jakich budowa, stósownie do treści samejże uchwały sejmowej i wskazówek zawartych w dyskusyi Wysokiego Sejmu nad tym przedmiotem miałaby być dokonaną.

Zamierzając zaproponować Wysokiemu Sejmowi nabycie pod projektowaną budowę bądź t. z. placu Castrum, bądź też realności pod L. 717²/₄ (Sokoła) Wydział krajowy zarządził zbadanie właściwości gruntu obu tych realności i zaprosił Wgo Janowskiego do wypracowania przybliżonego obliczenia kosztów, jakichby wymagało założenie fundamentów pod zamierzoną budowę na każdym z powyższych gruntów.

Wny Janowski przedstawia więc zebranym wypracowany szczegółowo rachunek, według którego koszta założenia fundamentów pod budowę tego rodzaju, jak zamierzona, wynosiłyby w przybliżeniu od metra kwadratowego: *a*) na placu Castrum około 117 złr. 25 ct. zaś *b*) na gruncie realności pod L. 717²/₄ około 33 złr. 60 ct.

Obliczenie to uważają P. T. Panowie biegli co do ceny jednostkowej za odpowiednie, podają jednak jeszcze następujące uwagi:

A. Co do placu t. z. Castrum.

Plac ten był dawniej cały zabudowany. Po rozebraniu dawnych budynków pozostały w ziemi niezawodnie jeszcze szczątki fundamentów, zaś doły, jakie utworzyły się po rozebraniu budynków, wypełniono nasypem różnego rodzaju, mieszczącym w sobie również wiele części organicznych. Nasyp ten na powierzchni wprawdzie już zwietrzał, wewnątrz jednak odbywa się niezawodnie jeszcze dalszy proces rozkładu, w skutek czego grunt ten jest niezdrowy.

Chcąc więc na gruncie tym budować musianoby nie tylko szczątki dawnych fundamentów wydobyć, lecz nadto cały nasyp, o którym wyżej mowa, przynajmniej do głębokości podłogi piwnic, wybrać i wydalić, a natomiast nowy nasyp, bez przymieszki części organicznych sprowadzić.

Przez plac „Castrum“ prowadzi nadto kanał miejski w kierunku ukośnym od ulicy teatralnej ku ulicy hetmańskiej, który musianoby na czas budowy rozebrać, a następnie na nowo odbudować.

To wszystko musiałoby znacznie wpłynąć na podwyższenie kosztów założenia fundamentów na tym placu, gdyż uskutecznienie wspomnianych właśnie robót, wymagałoby wydatku około 25.000 złr.

Plac Castrum otoczony jest ulicami wąskiemi, budynek zatem nie miałby odpowiedniego światła, dojazd byłby bardzo utrudniony, front zbyt długi i do architektonicznego rozwiązania z powodu kosztów — trudny.

Wreszcie jest plac ten zdaniem P. P. biegłych pod budowę zamierzonego gmachu za mały; jakkolwiek bowiem wymagana ilość ubikacyj na takowym dałaby się pomieścić, to jednakowoż takowe dla braku dostatecznej przestrzeni nie miałyby odpowiedniego światła, podczas gdy dostateczna przestrzeń powierzchni pod budowę, dając możność odpowiedniego pożytkowania światła, pozwala zarazem budować z większą ekonomią, bo ułatwia zastosowanie podwójnych traktów i t. p.

B. Co do realności L. 717$^2/_4$ (Sokół).

O wiele korzystniejsze warunki nastręcza zdaniem P. P. biegłych realność pod L. 717$^2/_4$,

Stan wody jest wprawdzie bardzo wysoki, jednak założenie fundamentów w cemencie i znaczny ciężar budynku nie dopuściłby wciskania się wody do piwnic, których zresztą budynek, stósownie do przeznaczenia swego nie wiele by potrzebował, zaś koszta fundamentowania podane przez Wgo Janowskiego byłyby na tym gruncie w porównaniu z placem Castrum znacznie mniejsze.

Ponieważ jest dążeniem Wysokiego Sejmu, ażeby budowa sama jak najmniej kosztowała główny więc front dla zmniejszenia kosztów miałby być — o ile możności krótki, przeto sala przeznaczona dla obrad Sejmu musiałaby być umieszczoną wewnątrz budynku.

W takim jednak razie i gdyby budynek stanąć miał li tylko na części środkowej realności pod L. 717$^2/_4$, byłaby głębokość placu pod budowę za małą, ile że przed salą i za takową, byłaby potrzebną odpowiednia przestrzeń na pomieszczenie ubikacyj pobocznych i niezbędnego w naszym klimacie dojazdu krytego dla Wysokiego Sejmu.

Z tego więc względu jest zdaniem P. T. pp. biegłych iż należałoby do gruntów realności 717$^2/_4$ dokupić część przylegającej realności p. Brykczyńskiego, przez co możnaby dla gmachu sejmowego uzyskać jeszcze jeden front od ulicy Kościuszki, co byłoby bardzo korzystnem, z tego powodu, iż dozwoliłoby odpowiednio rozmieścić komunikacyę gmachu na zewnątrz i urządzić osobny wjazd dla Wysokiego Sejmu, osobny dla Wydziału krajowego, wreszcie niezbędny przy budowach tego rodzaju, wjazd ekonomiczny dla przywozu opału, wywozu śmieci, śniegu itd.

W razie gdyby gmach zamierzony stanąć miał na gruncie realności L. 717$^2/_4$ natedy zdaniem pp. biegłych, należałoby nabyć całą realność, dodać nadto przylegającą od ulicy Kościuszki

część realności Wgo Brykczyńskiego, a ogłaszając konkurs na plany budowy, pozostawić architektom zupełną wolność dysponowania całym gruntem. Mając bowiem wszędzie dostatecznie światła, będzie mógł projektujący zastosować podwójne trakty, które są tańsze, przez co i przestrzeń zabudowana byłaby mniejszą.

W każdym razie, nawet z praktycznych względów należałoby nabyć cały grunt L. 717$^2/_4$ gdyż części onego zaraz po ustaleniu planu budowy gmachu sejmowego, przynajmniej w dwójnasób zyskałyby na wartości, poczem w razie sprzedaży części zbędnych, możnaby od nabywców zawarować sobie taki sposób budowy, iżby gmach krajowy miał odpowiednie otoczenie. Jednak gdyby od ulicy Majerowskiej i Mickiewicza, zbywało tyle gruntu, iżby takowy mógł być zabudowany, nie należy — zdaniem pp. biegłych sprzedawać zbędnych części, gdyż przezto utraciłby wiele gmach krajowy.

W ogóle oświadczają się pp. biegli za realnością pod L. 717$^2/_4$, jako ze wszech miar odpowiednia, a w każdym razie odpowiedniejszą, niźli plac Castrum, który ani ze względów ekonomicznych, ni ze względów estetycznych nie mógłby zadość uczynić wymaganiom.

Jakkolwiek budowa gmachu zamierzonego ma być o ile możności skromną to jednakowoż sądzą pp. biegli, że przy wykonaniu owej nie mogą być zupełnie pominięte względy estetyczne, które atoli, mając na uwadze powyższe dwa place, tylko przy budowie na gruntach realności L. 717$^2/_4$ w połączeniu z możliwą oszczędnością, w odpowiedniej mierze mogłyby znaleść zastosowanie.

Pod względem wymiaru przestrzeni, któraby miała być zabudowaną, jak niemniej co do obliczenia ogólnych kosztów fundamentowania, zawarte jest zdanie pp. biegłych w załączonym do niniejszego protokołu „*Przybliżonym rachunku*,“ sporządzonym przez Wgo Janowskiego, na podstawie obliczeń podanych przez wszystkich czterech pp. biegłych.

We Lwowie d. j. w.

Wierzbicki w. r.
Zachariewicz w. r.
Księżarski w. r.
Janowski w. r.

Na tem zakończono i spisano niniejszy protokół.

D. j. w.

Oktaw Pietruski w. r.
A. Kopertyński w. r.

Do L. 6891/75.

Suballeg. a do alegatu E.

Przybliżony rachunek

kosztów założenia fundamentów pod gmach sejmowy uskuteczniony na podstawie studjów inżynierskich na placach „Castrum“ i „Sokoła.“

1) Obliczenie przypuszczalnej powierzchni fundamentów.

Gmach sejmowy i biór Wydziału krajowego zawierać ma wielką salę sejmową na 200 posłów z lożami i galeryami, oraz 150 pokoi różnej wielkości dla biur tak Wydziału krajowego jak i Sejmu, rozłożonych na parterze i dwóch pietrach.

Lokalności te zajmować mogą następującą powierzchnię:

1. Sala sejmowa wraz z lożami, galeryami i korytarzami dla 200 posłów — licząc na każdego posła przecięciowo 3·50 metrów kwadratowych i biorąc tę powierzchnię razy 2 odpowiednio trzem piątrom gmachu, będzie zajmować 3×200×3·50 mtr.=Metr. kwadr. 2100.

2. 150 pokoi z dodaniem przedpokoi, korytarzy, sieni, schodów głównych i podrzędnych i t. p. licząc na każdy pokój $90\cdot_{00}$ metr. kwadrat., będzie zajmować powierzchni $150 \times 90._{00}$ metr. =Metr. kw. 13.500

Razem powierzchni na trzech piętrach . . . . . „ „ 15.600

czyli na jednem piętrze $15.600 \times {}^1/_3 = 5200$.

Z ogólnej tej powierzchni jednego piętra mury fundamentowe zajmą $^1/_4$ czyli powierzchnie fundamentów mające służyć za podstawę do obliczenia kosztów wyniosą $5200 \times {}^1/_4 = 1300$ metr. kwr.

2) Obliczenie kosztów założenia fundamentów na placu „Castrum.“

Studya inżynierskie wykazują, że grunt dobry, na którym budować można znajduje się dopiero w głębokości 9·20 metr. bieżących. Woda zaś zaskórna w głębokości 5_{00} metr. licząc od powierzchni placu. W wypadku tym należy użyć do fundacyi rusztu palowego. Pale winny przebić przestrzeń gruntu od powierzchni wody do dobrego gruntu, czyli okrągłą miarę $5\cdot_{00}$ metrów— długość ich zatem, wynosić będzie metrów $6\cdot_{00}$.

Fundament murowany zajmie głębokość od rusztu palowego do powierzchni ziemi czyli metrów $5\cdot_{00}$.

Każdy więc metr kwadratowy powierzchni fundamentu, wymagać będzie 5_{00} metrów kubicznych murowania i jeden metr kwadratowy palowania.

Koszt będzie następujący:

a) Kopanie ziemi na rowy fundamentowe do głębokości 5_{00} metrów z odwózką, ładowaniem na wozy, wywiezieniem z placu budowy, a nadto z ostemplowaniem boków rowów $5.^{m3}_{00}$ po złr. 1.80= . . .	9.00 złr.
b) Ruszt palowy $2^1/_2$ sztuk pali 0·2 grubych po 6^m_{00} dług. $2^1/_2 \times 600 = 15{\cdot}00$ po złr. 0.40=	6.00 „
Bicie tychże pali do głębokości 5 metrów, z założeniem trzewika, ustawieniem, ucięciem i zaciosaniem czopa $15{\cdot}^{m.}_{00}{}^{b.}$ po złr. 1·85= . .	27.75 „
$^1/_2$ cetnara żelaza na trzewiki i obrączki	10·00 „
ruszt z drzewa dębowego 0.2 grubego w kwadrat	4.50 „
c) Fundament z kamienia warstwowego, twardego na zaprawę hydrauliczną naturalną — z utrudnieniem murowania w głębokich rowach i w pośród stemplowań $5{\cdot}^{m3}_{00}$ po złr. 12·00	60.00 „
Koszt jednego metra kwadratowego	117.25 „
czyli jednego sążnia kwadrat. 117·25×3·50	411.38 „
Ogólny koszt założenia fundamentów na placu „Castrum“ wyniesie $1300^{m\,3} \times 117{\cdot}25$, ...	152.525 „
Do sumy tej doliczyć należy na podniesienie i przerobienie starego kanału wzdłuż placu idącego, na rozbiórkę starych fundamentów po istniejących kiedyś na placu budowlach nadto na wywiezienie ziemi z pod całej przestrzeni, przez budynek zająć się mającej — jako przegniłej, bo głównie ze śmieci rzucanych w tem miejscu złożonej — przypuszczalną ryczałtową sumę	25.000 „
Koszt fundamentowania	177.525 „
czyli okrągłą sumę	180.000 „

3) Obliczenie kosztów założenia fundamentów na placu „Sokoła.“

Studja inżynierskie wykazują, że grunt dobry, na którym budować można, znajduje się w głębokości 2·80 metrów. Woda zaś jest w głębokosci 0·80 metrów. Fundacyę zakładać należy na betonie — grubość warstwy betonowej wynosić będzie 0.80 metr. reszta zaś 2·00 metry wypełnioną zostanie murem.

Koszt będzie następujący:

a) Kopanie ziemi na rowy fundamentowe wraz z odwózką, naładowaniem na fury, wywiezieniem z placu budowy — oraz ostemplowaniem boków rowów $2{\cdot}80^{m\,3} \times$ po złr. $1{\cdot}_{00}$	2.80 złr.
b) Beton z kamienia tłuczonego i zaprawy hydraulicznej z wapna zwyczajnego i cementu grodzieckiego Portland i piasku grubo ziarnistego w sto-	
Do przeniesienia . .	2.80 „

Z przeniesienia . .	2.80 złr.
sunku $0{\cdot}80^{m\,3}$ kamienia na $0{\cdot}50^{m\,3}$ zaprawy na $1{\cdot}^{m\,3}_{00}$ betonu $0{\cdot}80^{m\,3}$ po złr. 13.50 . . . . . , ...	10.80 „
c) Mur z kamienia warstwowego twardego na zaprawę hydrauliczną naturalną $2{\cdot}^{m\,3}_{00}$ × po $10{\cdot}_{00}$ złr.	20.00 „
Koszt jednego metra kwadratowego	33.60 „
czyli jednego sążnia kwadr. 33.60×3.50	117.60 „
Ogólny koszt założenia fundamentów na placu „Sokoła“ wyniesie 1300×33.60	43.680 „
czyli okrągłą sumę	45.000 „
Porównanie:	
Fuundamenta na placu „Castrum“	180.000 „
„ „ „Sokoła“	45.000 „
Różnica na korzyść placu „Sokoła“	135.000 „

We Lwowie dnia 12. Marca 1875 r.

J. Rawski,
budowniczy.